

سراج منیر

ترجمہ تفسیر السراج المنیر
تفسیر جزء سیام قرآن کریم

شیخ کاظمی

مرکز بین المللی
ترجمہ و نشر
المصطفیٰ ﷺ

سروشنامه: کاظمی، حبیب، ۱۳۳۶ -
 عنوان قراردادی: قرآن. جزء ۳۰. فارسی-عربی
 عنوان و نام پدیدآور: سراج منیر: تفسیر جزء سیام قرآن کریم/ حبیب کاظمی.
 مشخصات نشر: قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ۳۹۲ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۳۱۴-۲
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: کتابنامه.
 عنوان دیگر: تفسیر جزء سیام قرآن کریم.
 موضوع: تفاسیر (جزء ۳۰)
 موضوع: تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴
 موضوع: قرآن. برگزیده‌ها -- ترجمه‌ها
 شناسه افزوده: جامعه المصطفی (ع) العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)
 رده بند کنگره: BP۱۰۲/۹۴/ک۲س۴ ۱۳۹۴
 رده بند دیو: ۲۹۷/۱۸
 شماره کتابشناسی: ۴۰۱۳۹۶۱

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

سراج منیر
 ترجمه تفسیر السراج المنیر؛ تفسیر جزء سیام قرآن کریم
 مؤلف: حبیب کاظمی
 چاپ اول: ۱۳۹۴ش / ۱۴۳۷ق
 ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)
 ● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۲۱۵۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰ نسخه

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

مراکز پخش

قم، چهارراه شهدا، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸، تلفکس: ۰۲۵ - ۳۷۸۳۹۳۰۵/۹
 قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶ - فکس: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۴۶
 قم، مجتمع ناشران، طبقه سوم واحد ۳۰۸. تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۴۰۲

pub.miu.ac.ir

miup@pub.miu.ac.ir

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

«جامعه المصطفی» (ج.م.ع.ع) برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی (ص) مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ج.م.ع.ع) را تأسیس کرده است. در پایان لازم می‌آید تا من همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازد...

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی (ج.م.ع.ع)

فهرست مطالب

۱۳	 مقدمه
۱۷	 سورة نبا
۱۷	 آیات ۱-۵:
۱۷	 پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۹	 آیات ۶-۱۶:
۲۰	 پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۴	 آیات ۱۷-۳۰:
۲۵	 پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۰	 آیات ۳۱-۳۸:
۳۱	 پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۴	 آیات ۳۹-۴۰:
۳۵	 پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۷	 سورة نازعات
۳۷	 آیات ۱-۱۴:
۳۸	 پیام‌ها و آموزه‌ها
۴۱	 آیات ۱۵-۲۶:
۴۱	 پیام‌ها و آموزه‌ها
۴۷	 آیات ۲۷-۳۶:
۴۸	 پیام‌ها و آموزه‌ها
۵۰	 آیات ۳۷-۴۶:

۵۱.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۵۵.....	سورۃ عبس.....
۵۵.....	آیات ۱-۱۰:.....
۵۵.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۵۷.....	آیات ۱۱-۲۳:.....
۵۸.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۶۲.....	آیات ۲۴-۳۲:.....
۶۲.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۶۳.....	آیات ۲۳-۴۲:.....
۶۴.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۶۷.....	سورۃ تکویر.....
۶۷.....	آیات ۱-۱۴:.....
۶۸.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۷۳.....	آیات ۱۵-۲۹:.....
۷۳.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۷۹.....	سورۃ انفطار.....
۷۹.....	آیات ۱-۵:.....
۷۹.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۸۲.....	آیات ۶-۱۲:.....
۸۲.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۸۶.....	آیات ۱۳-۱۹:.....
۸۷.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۹۱.....	سورۃ مطففین.....
۹۱.....	آیات ۱-۶:.....
۹۱.....	پیام‌ها و آموزه‌ها.....
۹۴.....	آیات ۷-۱۷:.....

۹۵.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۹۷.....	آیات ۱۸-۲۸:
۹۸.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۰۰.....	آیات ۲۹-۳۶:
۱۰۱.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۰۳.....	سوره انشقاق
۱۰۳.....	آیات ۱-۶:
۱۰۳.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۰۹.....	آیات ۷-۱۵:
۱۰۹.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۱۱.....	آیات ۱۶-۲۵:
۱۱۲.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۱۷.....	سوره بروج
۱۱۷.....	آیات ۱-۹:
۱۱۷.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۲۱.....	آیات ۱۰-۲۲:
۱۲۱.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۲۷.....	سوره طارق
۱۲۷.....	آیات ۱-۸:
۱۲۷.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۲۹.....	آیات ۹-۱۷:
۱۲۹.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۳۳.....	سوره اعلی
۱۳۳.....	آیات ۱-۵:
۱۳۳.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۳۷.....	آیات ۶-۱۹:

۱۹۳	سوره لیل
۱۹۳	آیات ۱-۱۱:
۱۹۳	پیام‌ها و آموزه‌ها
۱۹۹	آیات ۱۲-۲۱:
۲۰۰	پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۰۷	سوره ضحی
۲۰۷	آیات ۱-۱۱:
۲۰۷	پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۱۳	آیات ۶-۱۱:
۲۱۳	پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۱۹	سوره انشراح
۲۱۹	آیات ۱-۴:
۲۱۹	پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۲۴	آیات ۵-۸:
۲۲۴	پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۲۷	سوره تین
۲۲۷	آیات ۱-۵:
۲۲۷	پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۳۱	آیات ۶-۸:
۲۳۱	پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۳۵	سوره خلق
۲۳۵	آیات ۱-۵:
۲۳۵	پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۴۰	آیات ۶-۸:
۲۴۰	پیام‌ها و آموزه‌ها
۲۴۳	آیات ۹-۱۸:

پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۴۴
سورة قدر.....	۲۴۹
آیات ۱-۵:.....	۲۴۹
پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۴۹
سورة یسنة.....	۲۵۹
آیات ۱-۵:.....	۲۵۹
پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۵۹
آیات ۸-.....	۲۶۵
پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۶۶
سورة زلزال.....	۲۷۱
آیات ۱-۵:.....	۲۷۱
پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۷۱
آیات ۶-۸.....	۲۷۵
پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۷۵
سورة عادیات.....	۲۷۹
آیات ۱-۱۱:.....	۲۷۹
پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۷۹
سورة قارعه.....	۲۸۷
آیات ۱-۱۱:.....	۲۸۷
پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۸۷
سورة تکوین.....	۲۹۳
آیات ۱-۸:.....	۲۹۳
پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۹۳
سورة عصر.....	۲۹۹
آیات ۱-۳:.....	۲۹۹
پیام‌ها و آموزه‌ها.....	۲۹۹

۳۰۵.....	سوره همزه
۳۰۵.....	آیات ۱ - ۹:
۳۰۵.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۱۱.....	سوره فیل
۳۱۱.....	آیات ۱ - ۵:
۳۱۱.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۱۹.....	سوره قریش
۳۱۹.....	آیات ۱ - ۲:
۳۱۹.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۲۵.....	سوره ماعون
۳۲۵.....	آیات ۱ - ۷:
۳۲۵.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۳۳.....	سوره کوثر
۳۳۳.....	آیات ۱ - ۳:
۳۳۳.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۴۳.....	سوره کافرون
۳۴۳.....	آیات ۱ - ۶:
۳۴۳.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۴۹.....	سوره نصر
۳۴۹.....	آیات ۱ - ۳:
۳۴۹.....	پیام‌ها و آموزه‌ها
۳۵۷.....	سوره مسد
۳۵۷.....	آیات ۱ - ۵:
۳۵۷.....	پیام‌ها و آموزه‌ها

۳۶۵.....	سورۃ اخلاص
۳۶۵.....	آیات ۱-۴:
۳۶۵.....	پیام‌ها و آموزہ‌ها
۳۷۳.....	سورۃ فلق
۳۷۳.....	آیات ۱-۵:
۳۷۳.....	پیام‌ها و آموزہ‌ها
۳۸۱.....	سورۃ ناس
۳۸۱.....	آیات ۱-:
۳۸۱.....	پیام‌ها و آموزہ‌ها
۳۸۹.....	کتاب نامہ

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على محمد واهل بيته الطيبين الطاهرين. تفسیرهای کتاب با امروز برای قرآن نوشته اند، گوشه هایی از دریای معانی این کتاب بزرگ و آسمانی را آشکار ساخته اند؛ اما هنوز معرفت های فراوانی است که به قلم و بیان نیامده است. نیاز به تأملات بیشتر دارد. هر يك از شیوه های تفاسیر، ناهمگونی به بخشی از مفاهیم و معانی قرآن است. گونه های مختلف تفسیر بر اساس هیچ قرآنی، به دسته های متعددی تقسیم می شود؛ از جمله:

- تفسیر لفظی و لغوی قرآن.
 - تفسیر قرآن با تکیه بر روایات.
 - تفسیر قرآن با تکیه بر جنبه های اخلاقی.
 - تفسیر قرآن با تکیه بر مباحث علمی و فلسفی.
 - تفاسیری که جامع روش های پیش گفته است.
- همچنین تفاسیر قرآن را از حیث مخاطب می توان به دو گروه تقسیم کرد: برخی روی سخن با اهل فن دارند و بیشتر مباحث تخصصی را به میان می آورند؛ برخی نیز - همچون خود قرآن - با مردم و همه آنان که خواستار آشنایی بیشتر با تعالیم این کتاب آسمانی اند، سخن می گویند.

آنچه در اکثر تفاسیر، به چشم می خورد نوعی پراکندگی و گسترده‌گی مطالب در بیان نکات تفسیری است؛ به گونه‌ای که خواننده خود باید نکات مورد نظرش را از لابلای مطالب گوناگون استخراج و صید کند. اگر قرآن برای هدایت انسان‌ها است و اگر تفسیر قرآن برای رساندن پیام قرآن به گوش نسل‌های بشری است، جا دارد که در تفاسیر نیز بیش از پیش به شاخص‌های تربیتی و اخلاقی و هدایت‌گرانه قرآن نظر شود.

تفسیر سراج منیر، می‌کوشد پا جای پای قرآن بگذارد و بیش از هر چیز به مفاهیم هدایتی و اخلاقی قرآن نظر کند. بدین رو می‌توان ویژگی‌های زیر را برای این کتاب تفسیری برشمرد:

۱. تقطیع آیات بر سر پایه موضوع و سیاق واحد، و سپس استخراج و دسته‌بندی نکات تفسیری. این روش، زمینه تدبر در آیات را برای خواننده هموارتر می‌کند و ذهن او را کمتر به سوره مبایعت پیچیده نظری و فنی می‌برد.

۲. پیروی از هدف نزول قرآن. سراج منیر تدوین این تفسیر، در حقیقت همان هدف نزول قرآن است؛ یعنی توجه و تدبر در دستورات الهی. خداوند در آیات مختلف قرآن، همه انسان‌ها را مکلف به تدبر در آیات رحمتی کرده است. شماری از آیاتی که به اندیشیدن در قرآن و طلب هدایت از آن دعوت کرده‌اند، بدین قرار است: «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ؟» «هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ»؛ «وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَكِّرٍ»؛ «نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِّلْمُسْلِمِينَ»؛ «وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِنُقَرِّأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ»؛ «كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِّيَذَكِّرَ بِهِ آيَاتِهِ وَلِيُنذِرَ أُولَئِكَ الْكَلْبَابِ»؛ «هَذَا بَلَاغٌ لِّلنَّاسِ وَلِيُنذِرُوا بِهِ»؛ «وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِّلْمُؤْمِنِينَ»؛ «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ»؛ «تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ».

بنابراین تفسیر حاضر، همراه و یار کسانی است که قرآن را «ذکری»، «بلاغ»، «هدی»، «موعظه»، «تبیان»، «بیان»، «فرقان» و «مبین» می‌دانند.

۳. صبغة تربیتی و اخلاقی. تفسیر سراج منیر، خواننده را به سوی تهذیب و تزکیه‌ای که غایت نزول قرآن است، فرامی‌خواند. از همین رو، در برخی نکات تفسیری، به جای گفت‌وگو درباره مفاهیم لفظی و محتوای علمی آیه، نکات تربیتی آن بیان شده است.

۴. زمینه‌سازی برای تأثیرگذاری بیشتر. شیوه تفسیری سراج منیر، زمینه را برای تأثیرگذاری بیشتر قرآن بر خوانندگان هموار می‌کند، و از یاد نباید برد که هدف نزول قرآن نیز جز این نبوده است؛ چنانکه در ابتدای سوره ابراهیم می‌فرماید: ﴿الرَّحْمَنُ أَنْزَلَ إِلَيْنَا الْكِتَابَ أَخْرِجْنَا مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ الف. لام. را. [قرآن] کتابی است که ما آن را بر تو نازل کرده‌ایم. آدم را از تاریکی‌ها به سوی نور بیرون آوری.

۵. گزیده‌گویی و اهتمام به پیام‌رسانی. برخی از تفاسیر رویکرد اعتقادی دارند، برخی رویکرد اخلاقی و برخی، بر می‌کوشند عصاره پیام‌ها و آموزه‌های قرآن را در زمینه‌های مختلف - اعم از مسائل دینی، اخلاق، تاریخ، ادبیات و معرفت دینی - بازگویند. تفسیر «السراج المنیر»، در این گروه جای می‌گیرد؛ همراه اختصار و گزیده‌گویی، و پرهیز از تفصیل و اطناب.

تفسیر قرآن را از جزء سی آغاز کردیم؛ زیرا عموم مردم با این بخش از قرآن انس و الفت بیشتری دارند. همچنین به دلیل خواندن سوره‌های این جزء از قرآن در نمازهای روزانه، تفسیر آیات جزء سی، اولویت دارد؛ تا نمازگزاران با حضور قلب بیشتری، این سوره‌ها را قرائت کنند.

خدای بزرگ را شکر و سپاس که توفیق تلاوت و تدبر در آیات قرآن را به این کمترین بنده خود عنایت فرمود و امید است تا پایان تفسیر همه اجزای قرآن، توفیق رفیق راه باشد. بفضل و کرمه.

سید کاظم
رمضان سال ۱۴۳۶ هجری